

Odrazi svijetlosti jednog mjesta-zapisi u grafičkoj tehnici

Horvat, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:368536>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

MIA HORVAT

ODRAZI SVJETLOSTI JEDNOG MJESTA - ZAPISI
U GRAFIČKOJ TEHNICI

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: Izv.prof.dr.art. Ines Matijević Cakić

Osijek, 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	4
UVOD	5
LINOREZ-POVIJEST I RAZVOJ.....	5
LINOREZ- GRAFIČKA TEHNIKA	7
IDEJA RADA	7
UZORI.....	9
MIRJANA VODOPIJA.....	9
KELLI MAC CONNELL.....	10
PROCES RADA	13
ZAKLJUČAK	17
KLJUČNE RIJEČI	18
POPIS FOTOGRAFIJA	18
POPIS LITERATURE	18

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
pod naslovom _____

diplomski/završni

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis

SAŽETAK

Visoki tisak smatra se jednom od najstarijih vrsta tiska. Linorez, uz drvorez i graviranje u drvu, spada u tehnike visokog tiska. U završnom radu *Odrazi svjetlosti jednog mjesta – zapisi u grafičkoj tehnici* u grafičkoj tehnici linorez realizirala sam svoju ideju zapisa sjećanja jednog mjesta iz mog djetinjstva. Od početka mog školovanja na Akademiji za umjetnost i kulturu bila sam zainteresirana za grafiku, točnije linorez, i jake kontraste svijetla i sjene. Ovim radom željela sam završiti grafički ciklus kojeg sam započela na prvoj godini s ciljem uočavanja vlastitog napretka u znanju i iskustvu tijekom školovanja na preddiplomskom studiju.

Kao predložak za izradu matrice koristila sam fotografije koje su nastale u svibnju 2020. godine. Tijekom fotografiranja na tom, za mene vrlo značajnom mjestu u kojem sam provela djetinjstvo, ponovno sam proživjela zaigranost dječjeg pogleda, igru sunca koje je iscrtalo snažne sjene po predmetima i prirodi uokolo, radoznalost i razigranost. Upravo me to iskustvo inspiriralo da svoje dojmove izrazim kroz četiri grafička lista dimenzija 55x55cm.

UVOD

Moglo bi se reći da sam već na prvoj godini preddiplomskog studija, nakon što sam se prvi puta susrela s tom tehnikom, znala da će upravo linorez biti tehnika kojom ću htjeti zaokružiti ovaj period mog školovanja. Upoznavajući se s tehnikom, započela sam ciklus radova koji su se sasvim slučajno protezali kroz cijelo moje školovanje. Ideja se započela razvijati nakon što sam na prvoj godini otisnula svoj prvi linorez. Sasvim slučajno i s manjkom inspiracije i strahom od nove tehnike, kao predložak odabirem fotografiju koju sam sama fotografirala u dvorištu u kojem sam provela cijelo svoje djetinjstvo, misleći da sam odabirom takvog motiva sebi olakšala posao. Nakon što sam matricu dovela u završno stanje, otisnula sam ju te sam shvatila da se sav moj trud isplatio. Zaljubila sam se u osjećaj koji nastaje nakon što se podigne papir i prvi puta vidi otisak te sam htjela svoje tri godine studija pamtiti po tom osjećaju.

LINOREZ-POVIJEST I RAZVOJ

Umjetnik Rich Fowler u svom članku o povijesti lino tiska istaknuo je kako njegovi počeci datiraju već 1800-ih godina, kada je linoleum bio poznatiji kao podna obloga. Napravljen od zagrijavanog, utisnutog u mrežu, lanenog ulja tek početkom 1900-ih u Njemačkoj, počinje se koristiti za izradu tapeta. Tadašnji umjetnici, nakon dugogodišnjeg tiska na drvu ili metalu, otkrivaju da je upravo linoleum jeftinija alternativa svim materijalima koje su do tad koristili, te da ga je puno lakše koristiti. Kao jeftinija alternativa, osim u profesionalnom tisku, počinje se koristiti u školama diljem svijeta, kao zabava učenicima. S obzirom da ga je bilo lakše nabaviti i njime se koristiti postaje sve popularniji među tadašnjim umjetnicima.

Claude Flight, britanski umjetnik, 1925. godine, pomaže popularizirati lino tisak i upotrebu linoleuma u grafičkoj umjetnosti (Slika 1.). On je u linoleumu vidio potencijal koji mnogi nisu. Upravo zbog toga, njega se smatra jednim od najvećih promotora ove tehnike izrezivanja linoleuma. Lako dobavljiv materijal i njegova dostupna cijena omogućila je masovnu izloženost ljudi prema ovakvoj vrsti umjetnosti Tijekom svog umjetničkog djelovanja piše brojne knjige o linorezu te redovito drži predavanja i edukacije. Njegovi linorezi odraz su čvrstoće, jasnosti i jednostavnosti.

Slika 1. "Speed" 1922., linorez, Claude Flight

Nekoliko godina nakon, svjetski poznati umjetnici Pablo Picasso i Henri Matisse (Slika 2.) također eksperimentiraju s lino tiskom te, zahvaljujući njima, linorez postaje prihvaćen u svijetu likovne umjetnosti.

Slika 2. 'Nu Au Bracelet', 1940., linorez, Henri Matisse

LINOREZ- GRAFIČKA TEHNIKA

Linorez kao grafička tehnika spada u kategoriju visokog tiska u kojoj se crtež urezuje u ploču od linoleuma, a zatim otiskuje na papir. Moguće ga je štampati ručno ili na grafičkim prešama za visoki tisak. Prije izrezivanja preporučljivo je da se površina linoleumske ploče obrusi brusnim kamenom. Kao i kod drvoreza, podloga se obrađuje izrezivanjem noževima prikladnim za tu namjenu. Noževi su načinjeni od tanko prešanog čelika te ih ima u raznim oblicima. Kako bi se njima bilo lakše rukovati, stavlja se u drvene drške koje omogućuju bezbolno izrezivanje. Alat se, pogotovo kod linoreza, brzo otupljuje te ga je potrebno oštритi nauljenim brusnim kamenom. Linoleum ploča nakon izrezivanja postaje matrica te se na nju valjkom nanosi boja i otiskuje. Upotrebom više ploča linoleuma postoji mogućnost stvaranja linoreza u boji, prilikom kojeg je svaka ploča namijenjena jednoj boji. Linorez u boji može se, također, dobiti koristeći samo jednu ploču, međutim u tom slučaju ploče se režu i štampaju periodično jedna po jedna boja.

IDEJA RADA

Većinu svog djetinjstva provela sam u malom mjestu Kneževi Vinogradi gdje, još uvijek, žive moji baka i djed. Gotovo sam svaki vikend išla kod njih te sam odrastala uz to mjesto i ono je raslo uz mene. Dvorište u kojemu smo provodili većinu našeg zajedničkog vremena, skoro pa se nije nimalo promijenilo, iako je od tad prošlo već petnaestak godina. Gledajući majčine stare videozapise iz djetinjstva primijetila sam da, bez obzira na to što je od tad prošlo više od trideset godina, dvorište izgleda skoro pa isto. Sada već treća generacija odrasta u tom dvorištu i stvara svoje nove uspomene. Razmišljajući o tome da, u današnje vrijeme, ne znamo gdje će nas život odvesti, shvatila sam da je najbitnije prisjetiti se starih, lijepih uspomena i svih dobrih stvari u životu, i dopustiti im da stvaraju sigurnost i potiču dalje u život. Upravo sam zbog toga odlučila dopustiti ovome radu da me vrati u djetinjstvo kada sam svijet doživljavala bezbrižnije. Ideja je bila sažeti iskustva doživljaja u mjestu i napraviti određenu dokumentaciju na meni svojstven način, poput mojih bake i djeda koji su to načinili video kamerom prije 30-ak godina. Cilj mi je bio prikazati bezvremensku ljepotu tog mjesta u kojemu su uživali moji najbliži, i uvijek ga

pamtiti po tome. Uzimajući u obzir da tehnika linoreza ostavlja jak dojam zbog izrazito jakog kontrasta svjetla i sjene, fotografije koje sam odabrala kao one koje ću kasnije prenositi na linoleum, fotografirane su na sunčan dan, tako da su sjene koje sunce baca bile izuzetno izražene. Trudila sam se da one prikažu dijelove dvorišta na kojima se vide posljedice starenja, a isto tako i dijelove koji još imaju onaj "miris novoga" te kontrast svjetla-sjene usporediti kontrastom staroga i novoga. Također sam se trudila prilikom fotografiranja pronaći mjesta na kojima su bile vrlo očite razlike među teksturama. Radovi prikazani na slikama 3. i 4. nastali su 2018. godine na prvoj godini studija te ih smatram jednom od inspiracija za svoj završni rad. Ta dva rada pomogla su mi da shvatim da je linorez tehnika u kojoj ću realizirati svoju zamisao te su mi već tad dale viziju kako bi on mogao izgledati u završnom procesu.

Slika 3. i 4. linorezi nastali na prvoj godini studija

UZORI

Umjetnice Mirjana Vodopija i Kelli Mac Connell svojim su radom utjecale na moje viđenje umjetnosti te u njihovim radovima pronalazim inspiraciju za završni rad *Odrazi svjetlosti jednog mjesta – zapisi u grafičkoj tehnici*. Njihovo umjetničko stvaralaštvo odiše fascinacijom prirodnog okruženja te prenošenjem svoje emocionalne povezanosti za određena mjesta na svoje radove promatraču daju prostora za stvaranje vlastite impresije i doživljaja njihovog rada.

MIRJANA VODOPIJA

Priznata Hrvatska umjetnica Mirjana Vodopija, grafičarka rodom iz Zagreba, svojim inovativnim načinom promišlja grafički medij te se izražava kroz crteže, grafike, fotografije, instalacije i ambijente. Imala je više od 20 samostalnih izložbi, sudjelovala na više od 100 skupnih izložbi, dobitnica je mnogih nagrada i priznanja te su njena djela uvrštena u mnoge hrvatske muzeje i zbirke. Ono što njena djela karakterizira jest misaoni, promatrački pristup i tematska zaokupljenost svjetlom i pokretom. Jedan od najčešćih motiva njenih radova je upravo krajolik i prirodno okruženje.

Slika 6. prikazuje grafičku mapu načinjenu od pet listova preklopljenih i uramljenih u okvire između dva stakla koji su postavljeni u prostoru te se gledaju s obje strane. „Five seasons“ odiše fascinacijom krajolika i povezanosti vremena i prostora. Svojim izlozbama umjetnica nas vodi na putovanja kroz različite krajolike, otvarajući potencijale za osobne doživljaje i percepciju granica slobode. Upravo to je ono što ja smatram ciljem svojih radova, da promatrača potiče na razmišljanje i istraživanje te da u njima budi osjećaj sigurnosti i sjete. Prilikom istraživanja o stvaralaštvu Mirjane Vodopije saznala sam da i ona svojim radom pokušava na promatrača prenijeti ili stvoriti osjećaj sigurnosti koji njoj neka mjesta pružaju. Zbivanja u pejzažima koje radi proizlaze iz njenog sjećanja na djetinjstvo te su temeljena na nadnaravnim pričama njene prabake.

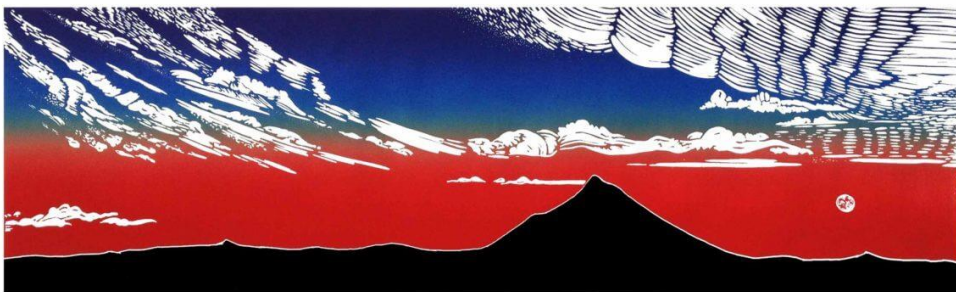
Slika 5. „Five Seasons“, 2016., grafička mapa od pet listova, Mirjana Vodopija

KELLI MAC CONNELL

“Ljudi me pitaju: Zašto otisak, zašto ne slika?” U jednu ruku, uživam koristeći alate za izradu nečega, ali većina radosti počiva u samom elementu iznenađenja – misteriji koja se otkriva tek kada otisnem svaki rad.”

Ovaj odlomak započinjem citatom koji se nalazi na originalnoj internetskoj stranici umjetnice Kelli Mac Connell. Ona svojim neumornim radom i željom za otkrivanjem novih i zanimljivih slučajnosti, koje se događaju prilikom rada u grafičkim tehnikama, nastavlja oduševljavati publiku diljem svijeta. Kelli Mac Connell umjetnica je koja se bavi grafičkim tehnikama visokog tiska, najčešće linorezom. Već kao dijete otkriva svoju ljubav prema umjetnosti, a tek na studiju umjetnosti u Portlandu budi svoju strast prema grafičkim tehnikama. Sada je svjetski poznata umjetnica čije se grafike mogu naći u privatnim galerijama i zbirkama te javnim

galerijama širom svijeta. Kelli Mac Connell svoje kreativno umijeće izražava u tehnici linoreza, pritom najčešće prikazujući motive iz prirodnog okruženja i upravo zbog toga su me njezini radovi zainteresirali. Ona, također, na svojim radovima prikazuje mjesta koja je posjetila i koja su na nju ostavila neki utisak, pričajući priču o tome mjestu načinom na koji oblikuje sjene i daje naznake svjetla, ostavljajući u potpunosti prazan prostor iza motiva kojeg izabire kao predmet predloška. Time nam daje do znanja da se fokusiramo samo na taj motiv te ga proučimo sve dok o njemu ne stvorimo vlastitu impresiju. Govori o tome kako, dok izrađuje i rezbari ploču linoleuma, u tim mjestima koja prikazuje uvijek uoči nešto novo te se njeno razumijevanje tog prirodnog okruženja razvija što više gleda i proučava rad. Potiče nas na pomno promatranje njenih radova, s ciljem da u njemu vidimo istu onu ljepotu koju je i ona vidjela. Smatram da osim što se njen rad, što se tiče motiva kojeg prikazuje, može blisko usporediti s mojim, analizirajući njezine metode rada uviđam da su vrlo slične metodama koje i ja sama koristim u vlastitom radu. Osim što radi otiske u crnoj boji, Mac Connell ima mnoštvo radova gdje eksperimentira sa raznim bojama (Slika 6.), kako bi njene grafike dobile drugačiji dojam, dubinu i atmosfersku perspektivu. Te grafike koje umjetnica otiskuje u boji u meni bude želju za isprobavanjem novih stvari. U budućnosti voljela bih se upustiti u eksperimentiranja u grafičkim tehnikama s raznim bojama.

Slika 6. "Cirrus", 2015., linorez, Kelli Mac Connel

Slika 7. "*Hidden Falls*", 2016., linorez, Kelli Mac Connel

Slika 8. "*Bristlecone Pine*", 2017., linorez, Kelli Mac Connel

PROCES RADA

Svoju ideju izrazila sam kroz četiri grafička lista na kojima su prikazani motivi ustrojeni u kompozicije koje funkcioniraju kao cjelina. Svaka grafika nadopunjuje drugu bez obzira na redoslijed kojim su grafike izložene. Grafike sam realizirala uobičajenom tradicionalnom procedurom za realizaciju tehnike linoreza. Isprintane fotografije precrtala sam na linoleum i potom izrezala veće bijele cjeline te u zadnjoj fazi detalje.

Slika 11.matrica

Slika 12. matrica

Nakon prenošenja na linoleum ploču, u potpunosti izrezujem sve dijelove osim onih koji prilikom otiskivanja na papir trebaju ostaviti trag boje. Linoleum ploču režem po formatu 55x55cm te na praznom papiru dimenzija 100x70cm ocrtavam masku koja mi u procesu

otiskivanja pomaže da se linorez otisne ravno i po sredini papira. Pripremam boju razrađujući ju po staklenoj površini tako da sve grudice nestanu i ne ostave trag prilikom otiskivanja.

Slika 13. i 14. razrađivanje boje na staklenoj površini

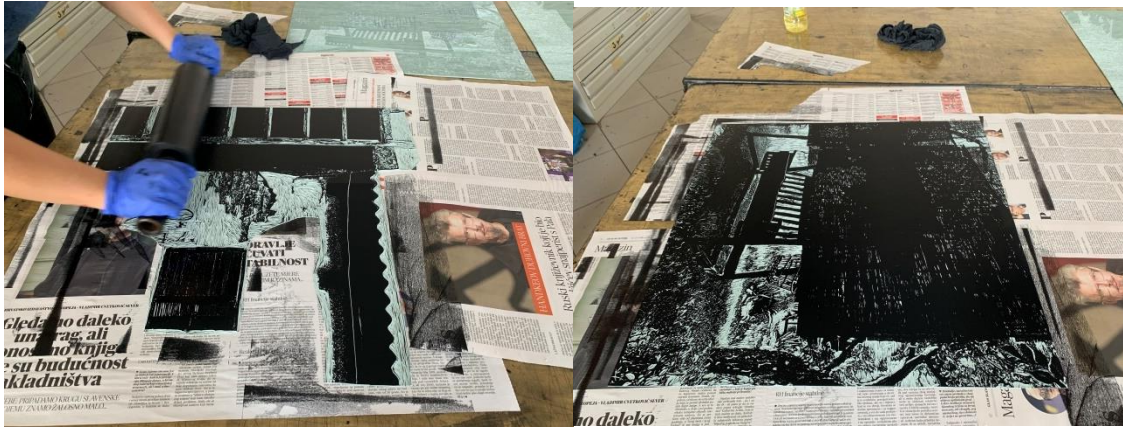
Zatim valjkom više puta prelazim preko boje te ju nanosim na matricu.

Slika 15. nanošenje boje na valjak

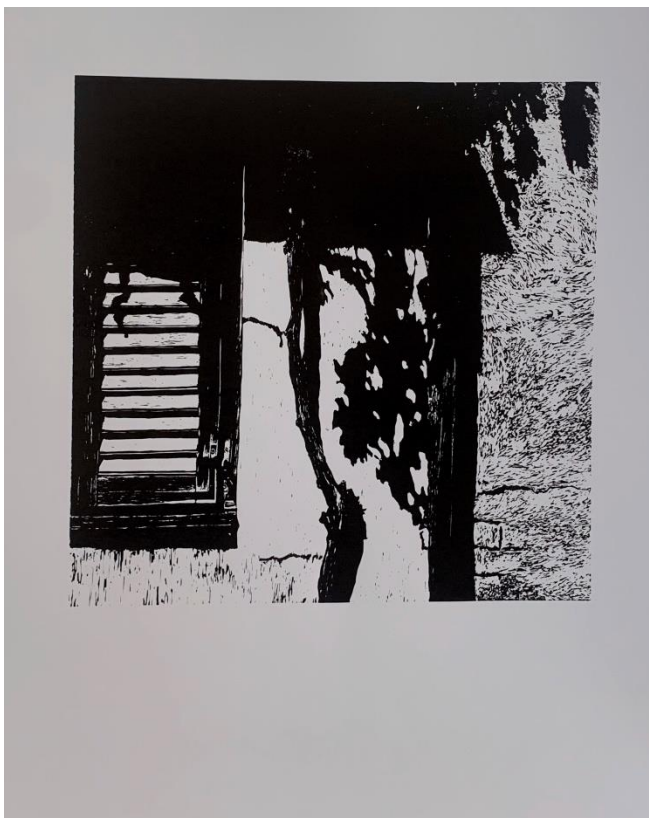

Slika 16. nanošenje boje na matricu

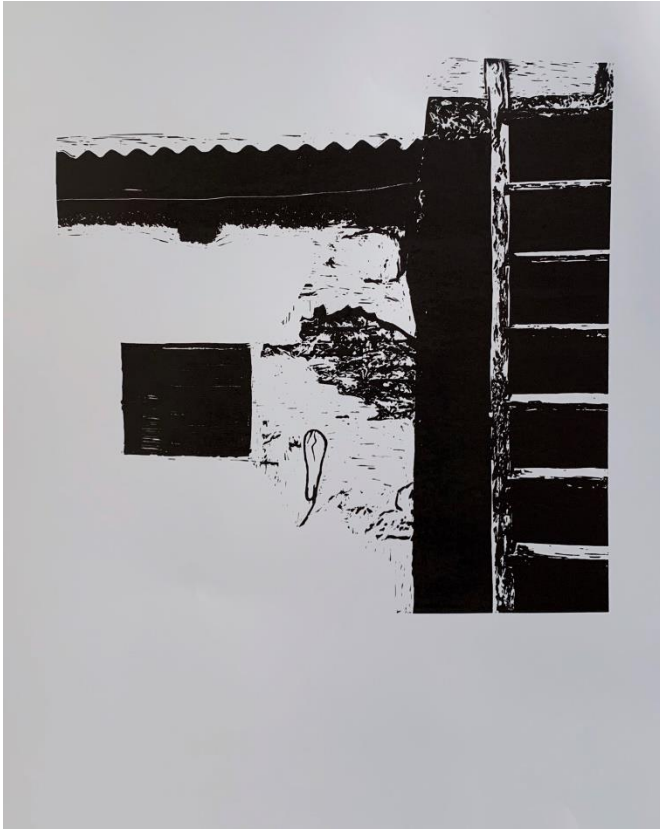

Slike 17. i 18. nanošenje boje na matricu

Nakon što sam valjkom nanijela boju na matricu, stavljam ju na masku koju sam prethodno stavila na prešu. Na nju, polako i precizno, postavljam papir te sve to provlačim kroz prešu. Svaku matricu otiskujem par puta sve dok nisam u potpunosti zadovoljna s otiskom.

Slika 19. završni rad 1/4

Slika 20. završni rad 2/4

Slika 21. završni rad 3/4

Slika 22. završni rad 4/4

ZAKLJUČAK

Završni rad pod nazivom *Odrazi svjetlosti jednog mjesta- zapisi u grafičkoj tehnici* odraz je moje impresije na mjesto i kuću u kojoj sam odrasla. Realizirajući svoju ideju u tehnici koju sam zavoljela već na prvoj godini studija, zaokružila sam ciklus rada kojeg sam tada započela i time, s više znanja i iskustva, završila treću godinu studija. Završnim radom dokumentirala sam jedno meni drago emotivno utočište koje će još mnogim generacijama služiti kao izvor sreće, kao što je i meni. Radeći na ovome radu, nastojala sam obuhvatiti svo znanje koje sam stekla u protekle tri godine školovanja i prenijeti to na jedan rad koji predstavlja skup mojih doživljaja jednog mjesta i zainteresiranost grafičkom tehnikom linorez.

KLJUČNE RIJEČI

visoki tisak, linorez, svjetlo-sjena, fotografija, grafika, rezbarenje, mjesto, sjećanje, grafička tekstura

KEYWORDS

relief printing, linocut, photography, graphic design, carving, setting, memory, graphic texture

POPIS FOTOGRAFIJA

<http://www.splitgraphic.hr/arhiva/12087>

<https://kellimacconnell.com/cms/wp-content/uploads/Cirrus-1200x410.jpg>

<https://kellimacconnell.com/cms/wp-content/uploads/Hidden-Falls-495x900.jpg>

POPIS LITERATURE

Smith, R. (2006). *Slikarski priručnik*. Zagreb: Znanje

Hozo, Dž.(2007.) *Grafike; uvod visoki tisak*. Sarajevo:

Maštrović, M. (2019.) *Hrvatska grafika*. Zagreb: Naklada Ljevak

<https://www.boardingallrows.com/history-of-lino-printing-and-famous-linocut-artists>

<https://kellimacconnell.com/>